

Wild und Wilde im Herzen Afrikas. Zwölf Jahre Jagd- und Forschungsreisen von Hans Schomburgk. Mit einer Kartenbeilage, 8 Voll- und 103 Textbildern nach Originalaufnahmen von Hans Schomburgk und Mc. Neil und einem Vorwort von Carl Hagenbeck. Egon Fleischel & Co., Berlin 1910.

I dette Værk, der er paa 367 Sider, beskriver Forf. sine Oplevelser og Eventyr i de mange Aar, han har opholdt sig i den mørke Verdensdel, som han har gennemstrejft lige fra Sydspidsen til op i et Bælte fra Angola til Daressalam. Forf., der, som han selv siger, aldrig havde tænkt paa at udgive sine Erindringer, gør ikke Fordring paa at blive betragtet som geografisk Forsker, hvorfor man ikke maa vente sig systematisk opførte geografiske Data. Derimod findes ikke saa faa Oplysninger af geografisk og etnografisk Natur lejlighedsvis indflettede i Rejsebeskrivelsen, som Geograferne vil være ham taknemlig for. Han begynder som ganske ung Mand sin Løbebane med en Ansættelse i Natal Mounted Police, gaar derefter igennem Sydafrika fra East London over Kimberley ad Banen til Bulowayo, derefter til Fods, undertiden pr. Muldyr, Æsel eller Cycle, til det saakaldte Wa Lunda Land, der ligger imellem Zambesis og Kongos Tilløb. Fra Wa Lunda gaar han mod Vest over i Angola og færdes nu i et Bælte mod Øst over Kasoma, imellem Moero- og Bangveolo Søerne, Tanganjika- og Njassa Søerne og Tysk Østafrika til Kysten. Forf. Hovedopgave er Jagt, og da især Jagt paa Elefanter, men ogsaa Flodheste, Antiloper, Næsehorn, Løver, Leopardter, Hyæner, Aber, Giraffer, Krokodiller, Kæmpeslanger og talrige andre Dyr falder for den dristige Jægers Bøsse. Hans Beskrivelse af disse oftest farlige Jagter er særdeles livlig og fængslende, og skønt man undertiden generes noget af det idelige »legte ich zur Strecke« læser man dog Bogen som en spændende Roman. Man faar her rigtig Indtryk af, hvilken fænomenal Mængde Vildt disse Dele af Afrika huser; det ligefrem vrimler af denne Verdensdels særegne kæmpemæssige Størvidt, trods det, at der fra de mange europæiske Stationer, som Forf. giver os Oplysning om, selvfølgelig nedlægges en god Del imellem Aar og Dag.

Der høres undertiden det Udsagn, at nu er der snart ikke flere Løver eller Elefanter i Afrika, men dette Udsagn gør Forf. grundig til Skamme.

Med korte Mellemrum støder han paa Dyrenes Konge, der næsten synes mindre farlig end Elefanten, og den sidste møder han idelig i større eller mindre Flokke, nedlægger en betydelig Del og fører endog en ung Elefant med sig hjem til Hagenbecks Dyrepark. Skønt Forf. paa sine Ekskursioner anretter ikke ringe Blodbad, skyder han dog med en Jægers Fornuft, og hvad mere er, han giver en Mængde interessante Oplysninger om de Dyrs Liv, han eftertragter. Samtidig med Jagten opruller han for os et Stykke afrikansk Dyregeografi, som ikke alene Jægere, men ogsaa Zoologer kan have Glæde af at læse. Man faar ved Læsningen af Bogen et godt Begreb om de mærkelige skyggeløse afrikanske Skove, de høje Græsstepper, den usunde Regntid, hvorunder Evropæerne lider meget. Endvidere er det ganske interessant at se, hvor mange Evropæere, der nu færdes her i disse for kort Tid siden oplukkede Egne; man har i Virkeligheden trindt om i Landet europæiske Bopladser med ret korte Mellemrum, flere Steder er Vejene saa godt anlagte, at de meget vel kan befares med Cycle.

Det er naturligvis sin Sag at gaa i Forf.'s Fodspor paa hans utallige og farlige Jagtekspeditioner udenfor Hovedruterne, noget andet at gaa, om man saa kan sige, lige ud ad Landevejen fra Vest til Øst igennem Sydafrika. Det sidste synes nu ikke mere at være noget uoverkommeligt Foretagende, saa det burde vel snart være en almindelig Studierute for geografiske Studerende.

Til Slut skal bemærkes, at Bogen er forsynet med mange gode Illustrationer efter Forf.'s Øjebliksfotografier af Dyreverdenen, og at det vistnok bør anbefales Folk af Handelsstanden at læse slige Værker, der giver Indblik i de store upløjede Terræns, som i vore Dage gøres tilgængelige for europæisk Foretagsomhed. Som et Kuriosum kan nævnes, at den vældigste Elefantjæger, Forf. traf paa sine Rejser, var en dansk Mand ved Navn Larsen.

Ole Olufsen.

Das Mittelmeer. Hafenplätze und Seewege nebst Madeira, den Kanarischen Inseln, der Küste Marokkos, Algerien und Tunesien. Handbuch für Reisende von Karl Bædeker. Leipzig 1909. Mit 37 Karten und 49 Plänen.

I gamle Dage søgte Folkeslagene fra alle Verdenshjørner hen til Landene omkring Middelhavet

for at handle paa eller røve Bytte fra disse af Naturen begunstigede Egne. I vore Dage er Middelhavslandene foruden af Handelens Folk særlig søgte af en ustandselig Strøm af Turister, især efter at Algier, Tunis og Ægypten er blevne tilgængelige næsten overalt for den fredelige Rejsende. Det er derfor en fortræffelig Idé, den bekendte Forlægger har realiseret ved at udgive en Haandbog specielt over Middelhavet, dets Øer og Strande. Det er næsten overflødig at bemærke, at den 635 Sider store Haandbog er udarbejdet med samme Grundighed som sine Forgængere. Begyndende med Rejsen fra Hamborg og Bremen til Lisabon giver Værket detaillerede Oplysninger om alt paa Turene imellem de væsentligste Stæder og Egne ved Middelhavets Bredder og beskriver alle blot nogenlunde kendte Pladser lige fra Portugal til Konstantinopel og Batum i Kaukasus. Foruden om Havnepladserne gives udmærket Vejledning over de væsentligste Ruter ind i Landene til mere søgte Steder, og Bogen er særdeles fyldig udstyret baade med geografiske og historiske Data for ikke at tale om den Samling af særdeles gode Oversigts- og Specialkort, som ledsager den. For Middelhavsturister vil Haandbogen være overordentlig velkommen, og for den rejsende Forsker har den særlig Betydning ved den Mængde Data, der indeholdes i denne let handelige Bog. Den er nemlig ved hele sin Form og sit Anlæg mere end en blot og bar Turistbog, men hører tværtimod absolut ogsaa hjemme i Geograferes Værksted, saavel som den bør være hans Rejseledsager. Værket indledes med en geografisk Skitse af en af de bedste Kendere af Middelhavet, Professor Theobald Fischer i Marburg, men netop mod denne kunde der maaske være Anledning til at rette den eneste lille Anke, og just den at Klimabeskrivelsen er saa uendelig kort i Forhold til den fysisk-geografiske Beskrivelse. For den Rejsende er Klimaet af saa stor Interesse, at dette burde have været beskrevet mere detailleret. Ganske vist er det ret ensartet i det hele, men der findes dog ad-

skillige lokale Forskelle, som det spiller en Rolle for Turister at blive indviet i. Det kan rimeligvis rettes i næste Udgave af dette ellers saa fortjenstfulde Værk.

Ole Olufsen.

Arnold Heim: Ueber die Petrographie und Geologie der Umgebungen von Karsuarsuk, Nordseite der Halbinsel Nugsuak, W. Grønland 1910. Medd. om Grønland. 47 (173—230, 16 Tvl.)

J. P. Ravn: En geologisk Undersøgelsesrejse til Disko og Nugsuak-Halvø i Vestgrønland. Sst. (147—173, 8 Tvl.)

Af en Undersøgelsesrejse, som de to Forfattere foretog sammen til Nordgrønland i Sommeren 1909, foreligger her de første mere foreløbige Resultater. Det er delvis det samme, der behandles af begge; dog indskrænker Heim sig til en Beskrivelse af Hovedlokaliteten, Kaersuarsuk, hvor Kulbruddet findes, og lægger særlig Vægt paa en udførligere Beskrivelse af de der fremkommende, ejendommelige Eruptivbjærgarter, mens Ravn skildrer de forskellige paa Rejsen besøgte Lokaliteter og særlig Sedimentlagene (Sandsten, Skifer, Kul og Grafit) med de deri indeholdte Forsteninger. Om selve Kulminen ved Kaersuarsuk, der er den eneste rationelt udnyttede i hele Grønland, faar man blandt andet at vide, at Kullaget er af 2 Meters Mægtighed; Brydningen besørges af 3 danske og 8 grønlandske Arbejdere; Kullene anvendes væsentlig af Lokaldamperen »Fox«, og der produceredes i 1908 6000 Tons, hvad der var mere, end der blev anvendt.

De ledsagende Tekstfigurer og Tavler giver gode Billeder af de geologiske Forhold i disse Egne; navnlig er de af Heim optagne Fotografier fortrinlig udførte og reproducerede.

O. B. Bøggild.